

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS
MASOFAVIY TA'LIM TIZIMINING BOSHLANG'ICH TA'LIM SIFATI
VA SAMARADORLIGIGA TA'SIRI

Nurmaxmatov Lutfulla Abdulhomid o'g'li

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

"Boshlang'ich ta'lim metodikasi" kafedrası katta o'qituvchisi

Tel: +998(90) 899-27-44

E-mail: lutfullanurmaxmatov@gmail.com

Usmonova Gulruh Xusan qizi

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Tel: +998(93) 993-02-11

E-mail: usmonovagulruh63@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur maqolada masofaviy ta'lim tizimining boshlang'ich ta'lim sifati va samaradorligiga ko'rsatayotgan ta'siri atroflicha tahlil qilingan. Boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishda masofaviy ta'lim texnologiyalarining o'rni va ahamiyati ochib berilgan. Shuningdek, masofaviy ta'limning ijobiy jihatlari — ta'lim imkoniyatlarining kengayishi, interfaollik, mustaqil o'rganishga rag'batlantirish hamda salbiy tomonlari — jonli muloqotning yetishmasligi, texnik muammolar va nazoratning susayishi kabi masalalar yoritilgan.*

Maqolada masofaviy ta'limning samaradorligini oshirish uchun o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasini rivojlantirish, o'quv jarayonini interfaol metodlar asosida tashkil etish hamda ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash zarurligi asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari boshlang'ich ta'limda masofaviy ta'limdan oqilona foydalanish ta'lim sifatini oshirishda muhim omil ekanini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: *masofaviy ta'lim, boshlang'ich ta'lim, raqamli texnologiyalar, ta'lim sifati, samaradorlik, onlayn ta'lim, interfaol ta'lim.*

Annotation. *This article provides a comprehensive analysis of the impact of the distance learning system on the quality and effectiveness of primary education. The role and importance of distance learning technologies in shaping pupils' knowledge, skills, and competencies in the primary education process are examined. The positive aspects of distance learning — the expansion of educational opportunities, interactivity, and encouragement of independent learning — as well as the negative aspects — lack of face-to-face communication, technical problems, and weakened supervision — are highlighted.*

The article substantiates the necessity of developing teachers' digital competencies, organizing the educational process through interactive methods, and strengthening cooperation with parents in order to increase the effectiveness of distance learning. The research findings indicate that the reasonable use of distance learning in primary education is an important factor in improving the quality of education.

Keywords: *distance learning, primary education, digital technologies, quality of education, effectiveness, online education, interactive learning.*

Аннотация. В статье всесторонне проанализировано влияние системы дистанционного обучения на качество и эффективность начального образования. Раскрыта роль и значение технологий дистанционного обучения в формировании знаний, умений и навыков учащихся в процессе начального образования. Освещены положительные стороны дистанционного обучения — расширение образовательных возможностей, интерактивность, стимулирование самостоятельного обучения, а также отрицательные стороны — недостаток живого общения, технические проблемы и ослабление контроля.

Обоснована необходимость развития цифровых компетенций учителей, организации учебного процесса на основе интерактивных методов, а также укрепления сотрудничества с родителями с целью повышения эффективности дистанционного обучения. Результаты исследования показывают, что рациональное использование дистанционного обучения в начальном образовании является важным фактором повышения качества образования.

Ключевые слова: дистанционное обучение, начальное образование, цифровые технологии, качество образования, эффективность, онлайн-образование, интерактивное обучение.

Kirish

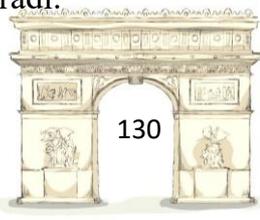
Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim sohasida ham tub o'zgarishlar yuz berishiga olib keldi. An'anaviy ta'lim tizimiga qo'shimcha ravishda masofaviy ta'lim shakli vujudga kelib, bugungi kunda global miqyosda keng qo'llanilmoqda. Bu ta'lim shakli ayniqsa 2020-yilda yuzaga kelgan pandemiya davrida ta'limning uzluksizligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etdi[1].

Masofaviy ta'lim o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida bevosita jismoniy muloqot bo'lmagan holda, internet va zamonaviy texnologik platformalar orqali bilim berish jarayonidir[2]. Ushbu tizim boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytirgan bo'lsa-da, ma'lum muammolarni ham yuzaga chiqardi.

Asosiy qism

Boshlang'ich ta'lim — uzluksiz ta'lim tizimining muhim bo'g'ini bo'lib, unda o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalari shakllanadi[3]. Shu sababli ushbu bosqichda ta'lim sifati va samaradorligi alohida ahamiyatga ega.

Axborot texnologiyalari inson hayotiga tobora chuqur kirib, uning axborot bilan ishlash salohiyati ta'lim darajasini belgilamoqda. Shu sababli boshlang'ich maktabdan boshlab axborot madaniyatini rivojlantirish muhimdir, chunki bu bosqich o'quvchining kelajakdagi muvaffaqiyati va jamiyatdagi o'rnini belgilaydi. O'quvchi mustaqil fikrlash, faol harakat qilish va o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish ko'nikmalariga ega bo'lishi lozim. Kompyuter va raqamli vositalardan foydalanish darslarni samarali, individual va jonli tashkil etish imkonini beradi, bu esa boshlang'ich sinflarda raqamli ta'lim resurslarini qo'llash zaruratini oshiradi.

Bir qancha chet el va o'zbek olimlari raqamli ta'lim sharoitida o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini muhim omil sifatida baholaydi. Chet el olimlari (M. Fullan, Schleicher, Mishra va Koehler, Darling-Hammond) raqamli muhitda o'qituvchilarning kasbiy rivoji texnik ko'nikmalar bilan birga hamkorlik, innovatsion fikrlash va bilimlarni integratsiyalashga tayangan holda amalga oshishini ta'kidlaydi. O'zbek olimlari (A. Abduqodirov, B. O'rinov, M. Xolmatova, Sh. Yuldasheva) esa raqamli resurslar, elektron platformalar va innovatsion metodlar dars samaradorligini oshirib, o'quvchilarda mustaqil fikrlash, kreativlik va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishini qayd etadi.[6]

Masofaviy ta'lim boshlang'ich ta'limda bir qator ijobiy jihatlarga ega. Jumladan:

- o'quvchi istalgan joyda bilim olish imkoniyatiga ega bo'ladi;
- video, audio va elektron resurslardan foydalanish kengayadi;
- takrorlash imkoniyati mavjud bo'ladi[4].

Shuningdek, masofaviy ta'lim ayrim o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshirishga xizmat qilishi mumkin. Masalan, an'anaviy darslarda tortinchoq bo'lgan bolalar onlayn formatdagi savol-javoblar orqali o'z fikrini erkinroq ifodalash imkoniga ega bo'ladi.

Biroq, boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlaridan kelib chiqib, masofaviy ta'limda ma'lum qiyinchiliklar yuzaga keladi. Ularda diqqatning tez chalg'ishi, mustaqil ishlash ko'nikmasining yetarli darajada shakllanmaganligi natijasida dars samaradorligi pasayishi mumkin. Bundan tashqari, barcha o'quvchilarda internet va texnik vositalarning yetarli emasligi ham sifatga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Masofaviy ta'lim sharoitida ota-onalarning roli yanada ortadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qishga bo'lgan mas'uliyati, topshiriqlarni bajarishi va intizomi ko'p jihatdan ota-ona nazoratiga bog'liq bo'ladi. Bu esa ta'lim jarayonining to'liq va sifatli kechishida muhim omil hisoblanadi.

Raqamli texnologiyalardan foydalanish usullari:

1. Multimedia vositalari – video va animatsion materiallar orqali mavzularni o'quvchilarga yanada tushunarli va jonli tarzda yetkazish.
2. Interaktiv platformalar – “Google Classroom”, “Zoom” va “Kahoot” kabi onlayn vositalar yordamida sinfdan tashqari mashg'ulotlarni samarali tashkil etish.
3. Elektron darsliklar – har bir o'quvchining individual ehtiyojiga moslashtirilgan o'quv materiallarini o'qituvchi hamda o'quvchilarga taqdim etish.
4. O'yin elementlari (gamifikatsiya) – matematik masalalar, mantiqiy topshiriqlar va boshqa mashg'ulotlarni raqamli ko'rinishda qiziqarli tarzda taklif etish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, masofaviy ta'lim tizimi boshlang'ich ta'lim jarayoniga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. To'g'ri tashkil etilgan, metodik jihatdan puxta rejalashtirilgan masofaviy ta'lim tizimi o'quvchilarning bilim olish doirasini kengaytiradi hamda o'qituvchi va o'quvchi faoliyatini samaraliroq tashkil etishga yordam beradi.

Kelajakda ta'lim sifatini oshirish uchun masofaviy va an'anaviy ta'limni uyg'unlashtirgan holda "aralash ta'lim" (blended learning) modelini rivojlantirish lozim[5].

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Oliver M. Distance education: Theory and practice. – London: Routledge, 2018.
2. Moore M., Kearsley G. Distance Education: A Systems View of Online Learning. – USA: Cengage Learning, 2019.
3. Karimova S. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
4. Begimqulov U.Sh. Ta'limda axborot texnologiyalari. – Toshkent: Fan, 2019.
5. Horn M., Staker H. Blended: Using disruptive innovation to improve schools. – USA: Jossey-Bass, 2018.
6. <https://bestjournalup.com/index.php/ispc/article/view/2156>
7. <https://worldlyjournals.com/index.php/PRS/article/view/7651/12356>

